

Eko Nu!

Ekotankesmedjan 2014

20.3.2014 vid Campus Kungsgården, Vasa

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

Innehållsförteckning

1. Bakgrundsuppgifter till SLC 's och Eko Nu's Ekotankesmedja
2. Inledning
3. Program och deltagarlista
4. Workshop - Arbetsgruppernas rapport
 - 4.1. Ekologiska husdjursgrupp – utmaningar och möjligheter
 - 4.2. Ekologiska växtodlingsgrupp- utmaningar och möjligheter
 - 4.3. Eviras ekogranskningar – tolkning och utvecklingsbehov
 - 4.4. Framtidsutsikter för jordbruket i Finland

1. Bakgrundsuppgifter till SLC 's och Eko Nu 's Ekotankesmedja 20.3.2014

- Tid: Torsdag 20 mars kl. 9:30-16:00
- Plats: Yrkesakademin i Österbotten, Campus Kungsgården.
Kungsgårdsvägen 30 A, Vasa
- Arrangör: SLC och Projekt EkoNu/Yrkesakademin i Österbotten (YA!)
- Syfte: Tankesmedjan är ett led i SLC:s, landskapsförbundens samt ett planeringsverktyg för projektet EkoNu, för att stärka näringen inom den ekologiska odlingen och produktionen.

2. Inledning

Ekotankesmedja 2014 gick av stapeln torsdagen den 20 mars vid Campus Kungsgården, Vasa och var den femte i ordningen. Ekotankesmedjan som ordnas av SLC och projektet EkoNu! har visat sig vara ett populärt återkommande evenemang som sammanför ekoodlare och ekointresserade från alla delar av Svenskfinland. De nästan 60 deltagarna var vid dagens slut överens om att evenemang som detta är värdefulla och ger fina möjligheter till att i större omfattning utveckla samarbete mellan produktionsinriktningar och över regiongränserna!

Ekotankesmedjan öppnades av riksdagsledamot *Mats Nylund*, SLC:s ekoutskottsordförande *Steve Nyholm* och ÖSP:s ekoutskottsordförande *Bjarne Mara*. Deltagarna fick i år ta del av föreläsningar av bland andra överinspektör Beata Meinander som tog upp frågor kring granskning hos ekogårdar.

Micaela Ström, EkoNu!/ProAgria NSL och *Ulrika Wikman*, ProAgria ÖSL presenterade år 2013's ekosortförsök och demonstrationsodlingar. Därefter informerade *Mårten Wärnå* om byggandet av det producentägda slakteriet TAJMA

Eftermiddagen avslutades med workshops i grupper där man funderade kring förutbestämda aktuella ämnen. Konklusionerna från dessa presenteras i denna rapport. Rapporten skickas ut till alla deltagare och publiceras sedan, bland annat på EkoNu!'s webbsida: www.ekonnu.fi samt via EkoNu!'s facebook: <http://www.facebook.com/EkoNuEkoprojektForSvenskfinland>.

3. Program och deltagarlista

Ekotankesmedja 21.3.2014 - Program

- 9.30 **Anmälning med kaffeservering**
- 10.00 **Öppning av Ekotankesmedjan**
Riksdagsledamot, ordf för ÖSP Mats Nylund, Steve Nyholm, SLC 's ekoutskotts ordf & Bjarne Mara ordf för ÖSP 's ekoutskott
- Hälsningsord från Yrkesakademien i Österbotten (YA!)**
Maria Slotte, Ledande rektor
- Aktuell information från projektet Eko Nu!**
Ann-Sofi Ljungqvist, projektledare
- 10.30 **Ekokonsumentens önskemål**
Konsument representant från REKO-ringen
- 10.45 **År 2013 's ekosortförsök och demonstrationsodlingar**
Micaela Ström, EkoNu!/ProAgraria NSL och Ulrika Wikman, ProAgraria ÖSL
- 11.15 **Producentägda slakteriet TAJMA**
Mårten Wärnå, delägare och ekoproducent
- 11.30 **Marknadsföring av ekologisk spannmål**
Sami Kuoppamäki, Kymen Luomu
- 11.45 **Ekogranskning. Evira informerar.**
Beata Meinander, överinspektör och sektionchef
- 12.30 **Lunch** med ekologiska och närproducerade råvaror i restaurang YA!Fyrklövern
- 13.30 **Workshops** (med fri kaffeservering från kl. 14.30)
- 1) Ekologiska husdjursgrupp - utmaningar och möjligheter
 - 2) Ekologiska växtodlingsgrupp – utmaningar och möjligheter
 - 3) Eviras ekogranskningar-tolkningar och utvecklingsbehov
 - 4) Konsumentpanel- tillgång och utbud på ekoprodukter?
 - 5) Studerandepanel – Framtidsutsikter för jordbruket i Finland
- 15.00 **Sammanfattning** av dagens diskussioner
- 16.00 **Avslutning** av Ekotankesmedjan

Anmäl dig senast 18.3.2014 till Micaela Ström, micaela.strom@nsl.fi, tfn 044-380 7771 eller Ann-Sofi Ljungqvist, ann-sofi.ljungqvist@yrkesakademien.fi, tfn 044-750 3220.

Deltagarlista

Deltagarna (58 st) representerar ekoutskotten inom SLC, Yrkesakademin i Österbotten samt rådgivningen och ekoproducenter i Svenskfinland. Som moderator fungerade ekoproducent Anders Norrback.

NAMN		Organisation och titel
Albov	Sophia	Montana University, forskare
Airue	Anna	Dynamo, projektchef
Back	Bjarne	Ekoproducent
Berglund	Kent	Lappfjärds potatis
Björklund	Guy	Ekoproducent
Björknäs	Roger	Ekoproducent
Edberg	Ann-Britt	Ekoproducent
Ede	Sture	Ekoproducent
Ehrs	Susanna	Ekoproducent
Ek	Mats-Henrik	YA! Studerande
Ek	Sven	Ekoproducent
Englund	Conny	Ekoproducent
Enlund-Nisula	Catharine	Ekokonsument
Harald	Jonas	Foodia/Dynamo, företagsrådgivare
Heimdahl	Kenneth	YA!Utvecklingschef
Hällström af	Bo-Gustav	Ekoproducent
Höglund	Rainer	Ekoproducent
Huhtamäki	Tapio	Ekoproducent
Johnsson	Jan-Olof	ProAgria ÖSL, ekorådgivare
Karlsson	Jan-Erik	Ekoproducent
Korkman	Rikard	SLC, ombudsman
Kullman	Marina	Ekoproducent
Kuoppamäki	Sami	Kymen Luomu
Linde	Bo	ÖSP, trädgårdsombudsman
Linde	Kristina	Yrkesakademin i Österbotten
Lindroos	Magdalena	Ekokonsument
Ljungqvist	Ann-Sofi	YA! EkoNu, projektledare
Mara	Bjarne	Ekoproducent, ordf ÖSP' s ekoutskott
Meinander	Beata	Evira, Överinspektör
Norrback	Anders	Ekoproducent
Nyholm	Steve	Ekoproducent, ordf SLC' s ekoutskott
Nylund	Mats	Riksdagsledamot, ordf. ÖSP
Nyman	Jan-Ove	ÖSP, verksamhetsledare
Nyman	Ronny	Ekoproducent
Påfs	Johan Erik	Ekoproducent
Riska	Bertel	Ekoproducent
Rönngård	Henrik	Ekoproducent
Rönngård	Inger	Ekoproducent
Slotte	Maria	YA! Ledande rektor

Snellman	Thomas	YA! EkoNu, projektkoordinator
Snickars	Sara	Ekokonsument
Ström	Bengt Olav	Ekoproducent
Ström	Catarina	Ekoproducent
Ström	Maria	Ekoproducent
Ström	Micaela	YA! EkoNu, projektkoordinator
Sundberg	Tommi	Ekoproducent
Sundman	Carita	Ekoproducent
Södergård	Ann-Caroline	Ekoproducent
Thomasfolk	Christoffer	Redaktör LF
Utfolk	Kjell	Ekoproducent
Warén-Backström	Leila	Ekoproducent
Weckström	Mathias	Ekoproducent
Westerlund	Bjarne	NSP, verksamhetsledare
Westlin	Christina	Ekoproducent
Westlin	Olav	Ekoproducent
Wikman	Ulrika	ProAgria ÖSL, ekorådgivare
Wärnå	Pernilla	Ekoproducent
Wärnå	Mårten	Ekoproducent
SUMMA	58 st	

4. Workshop - Arbetsgruppernas rapport

Ordförande och sekreterare fastställdes i förväg. Deltagarna fick sedan på plats önska vilken arbetsgrupp man önskade delta i, dock så att det blev en någorlunda jämn fördelning mellan grupperna.

4.1. Ekologiska husdjursgrupp – utmaningar och möjligheter

Ordförande *Thomas Snellman*, sekreterare *Bjarne Westerlund*

Deltagare: 13 personer totalt

Inledningsvis diskuterades de nya ekostödreglerna från år 2015 framåt kort. Kravet på djurtäthet för djurgård för LFA 0,35 de/ha även på ekogårdar. Kan vara rätt kämpigt för ekofårfarmare att klara gränsen, sällan problem på nötgårdar.

Möjligheterna att fortsättningsvis ha djuren konventionellt på ekogård togs upp. Längre norrut kan det bli ett bortfall av producenter som inte är villiga att lägga om djurproduktionen till eko. Ekomjolkpristillägget av stor betydelse för ekomjolkproducenterna.

Det nya gårdsslakteriet Ab Tajma Oy i Pedersöre underlättar att få djuren till slakt för i synnerhet mindre ekodjurgårdar. Svårt att få tag i ekokalvar via de stora slakterierna.

Viktigt att hitta ett system som möjliggör att hålla kalvarna i närregionen och att det finns slutuppfödningsgårdar.

Vad kan EkoNu! arbeta med för att utveckla ekodjurproduktionen?

- Föreslogs bl.a. kurser för konsumenterna om hur man kan använda och tillreda köttet.
- **Tillsammans arbeta för lösningar för att möta efterfrågan med tillräcklig lönsamhet.** Skapa möjlighet för att leverera från jord till bord utan att någon annan tar ut marginalerna. De stora industrierna/slakterierna och handeln kan inte vara tillräckligt nära producenterna och konsumenterna.
- **Ökad direktförsäljning möjligt att satsa på idag.** Jordbrukarna behöver hjälp med marknadsföring för att komma igång med direktförsäljning, typ REKO.
- **Tjänstemännen bör upplysas om hur man kan göra upphandlingarna så att man kan använda sig av närområdets produkter.**

Selenfrågan diskuterades. Organiskt selen godkänns inte längre. Tidigare funnits listor på vilka fodermedel som varit godkända. Nu rätt stor osäkerhet. Organiskt selen har aldrig varit godkänt, utan man har använt jäst som källa för selen, men jästen är inte ekogodkänd.

Foderindustrin borde tillhandahålla en sådan produkt som är ekogodkänd.

De stora slakterierna gör inte underleverantörskontrakt vilket gör att ekoköttet inte kan säljas som ekologiskt.

Fastfood kedjor söker närproducerat kött, men inte alltid villiga att betala ett acceptabelt pris.

Producenterna måste **våga säga nej till dåliga affärer**.

Branding, lyfta fram sina produkters kvalitet och story.

Överlag positiva tankegångar, bristsituation, mer kunde produceras och säljas!

4.2. Ekologisk växtodlingsgrupp – utmaningar och möjligheter

Ordförande *Rikard Korkman*, sekreterare *Micaela Ström*

Deltagare: Leila Warén-Backström, Olav Westlin, Henrik Rönngård, Matias Weckström, Rainer Höglund, Kent Berglund, Kjell Utfolk, Bertel Riska, Sophia Albov.

Ordförande började med att konstatera att det är ett världsligt problem att mullhalten sjunker, väldigt viktigt med växtcirkulation (också på en konventionell gård!!).

Diskussionen startade med det som kom upp på förmiddagen om den nya tolkningen av växtföljden: att ärt och bondböna ensamt inte uppfyller kraven som "baljväxt" i den femåriga planen utan att man med den nya tolkningen ska ha vall minst 1/5 år.

Arbetsgruppen ansåg att vall är en jordförbättrare, men även bottengrödor och fånggrödor är bra för jordstrukturen. Kunde dessa ersätta vallåret? Speciellt på mindre växtodlingsgårdar behöver man maximera skördeåren så att man så ofta som möjligt har en produkt att sälja. Växande problem på en ren växtodlingsgård är också att priset på benmjöl har stigit i höjden, är idag på en 4 ggr högre nivå än för bara några år sedan. En växtodlingsgård som inte har stallgödsel måste få in fosfor från andra källor!

Evira vill gärna se gården som ett kretslopp, man ska bara tilläggsgödsla det som är "nödvändigt". Men vem definierar vad som är nödvändigt? +/- o balans eftersträvas på gården (kvävebalansen går att räkna ut, men inte markens bördighet). Vem vill bedöma mullhalt, jordens allmänna skick, vad som påverkar bördigheten negativt/positivt..? Bördigheten bör definieras noggrannare men inte för noggrant => kan leda till problem för odlaren.

I gruppen efterfrågas en tabell som kunde hjälpa dig att räkna ut baserat på förfrukt, skördeförhoppning, markartering, jordart osv hur mycket näring som behövs för respektive grödor. Tabellen kunde vara som grund då man till Evira ska motivera (påvisa behov av) valet att använda tilläggsgödsling på ekogården.

Arbetsgruppen var enig om att det också i fortsättningen måste vara tillåtet att ta in konventionell stallgödsel till en ekogård. Inom en gårdsenhet förekommer det att man har åkerarealen ekologisk men djuren konventionella, ska man då frakta bort den egna konventionella gödseln från gården? Det finns ingen logik i det! Man måste också i framtiden kunna kompensera de egna resurserna på

ekogården med resurser utifrån. Det påpekades att ekoodlingen idag inte bara är ideologi, ekogårdarna är också företag där man vill växa och kunna leva på odlingen. Det anses i gruppen att Eviras föreställning om att alla gårdar ska bilda egna kretslopp är en gammal ideologi. Man kunde istället se hela områden, kommuner som ett kretslopp där många gårdar samarbetar för att bilda det kretslopp som eftersträvas.

Var finns ekokunskap? Länder runt oss ligger mycket före i ekoodling, tex Tyskland och Sverige. Vi borde utnyttja deras kunskap bättre. Det kom fram önskemål i arbetsgruppen om en studieresa till Tyskland (förslagsvis under rubriken näringsbalanser). Man efterfrågade också en "kunskapskanal", en hemsida på webben dit alla resultat från finländska ekoförsök/sortförsök kunde samlas. Idag är resultaten utspridda på många olika ställen. Det borde samtidigt finnas en referenssida på bra böcker, tidningar, forskningsrapporter, hemsidor mm som det för ekobonden lönar sig att följa.

Försöksverksamhet

Sortförsök – utvidgade med bättre bakgrundsfakta, ekoförsöken borde inte helt följa samma mönster som konventionella försök! Till exempel borde man lägga mera vikt på att kolla hur förfrukten inverkar på den efterföljande odlingsväxten. I ekoodling vill man gärna se minst tre år bakåt i tiden på förfrukten. Arbetsgruppen ansåg att förfruktsvärdet kommer fram för lite i våra ekosortförsök.

Frågor att besvara: gödslingseffekt av klövervall jämfört med hövall som förfrukt? Hur inverkar vallens ålder i förfruktsvärde (stor skillnad mellan 1-3 årig vall?) och när ger vallen som bäst till efterkommande gröda? Hur snabbt utarmas jorden på växtnäring, påverkas utlakningstakten också av förfruktens växtarter/växtsammansättning?

Behov finns också av vallförsök. Vallen är motorn i ekoodlingen!

Undersökning: Kompostspridning på våren, vilken effekt på skörden? Inte bara gödslingseffekt, utan även förmågan att hålla markfukt. En deltagare i gruppen hade testat sprida 10 ton kompost/ha på våren i vall och upplevde att höskördarna blev bättre. Området i fråga drabbas ofta av försommartorka. Skulle samma fungera i brodd (spridning i brodd då den är 5-6cm)? Det efterfrågades att man skulle undersöka kompostens verkan på avdunstning, också i brodd.

Möjligheter

Vi kunde bli bättre på att anpassa sortval enligt de yttre begränsande faktorerna på vår gård. Baserad på jordart, markartering, klimat, maskinpark, intresse mm. Det är onödigt att år efter år försöka odla vete om vete helt enkelt inte har goda förutsättningar på gården. Då kan man testa annat istället!

Nu börjar det finnas stora ekologiska gårdar med bulkvara, export blir viktigare för större gårdar => får inte glömmas bort i alla lokalmats- och närodlatkampanjer. Om ekoarealen stiger till 20% som regeringen vill stiger också behovet av att sälja större volymer. Om marknaden blir i obalans sjunker priset! Arbetsgruppen anser att det är viktigt att redan nu börja jobba med exportmarknaden, vi måste börja tänka större och utanför Finlands gränser. Kanske mätas den finska ekomarknaden eller på annat sätt rubbas, då behöver vi fler ben att stå på.

Konteinertransport skulle fungera bra för eko (mindre partier behövs, ca 30 ton fyller en konteiner) och procentuellt blir frakten mindre på en vara som har ett större värde (vilket ekospannmål har idag). Konteinerfrakt till Tyskland 700 €, 900 € till Kina. MEN vem ska sköta detta? Odlarringarna/Kymen Luomu, bönderna själva? Odlarna behöver engagera sig! Vi kan inte förlita oss på andra...

Sikta mot ekostjörnorna => Den offentliga upphandlingen. Hit borde vi satsa resurser, här öppnas dörrar för stora partier!

Hot?!

Vi har världens bästa havre i Finland – vi har för bra kvalitet helt enkelt och det blir därför svårt att ute i världen få det pris som motsvarar vår kvalitet.

Hur länge ska det ta innan Agrimarket/Kesko m.fl. börjar med egna ekoförsök? När börjar eko intressera större företag, hur många måste vi bli innan vi blir intressanta?

4.3. Eviras ekogranskningar – tolkning och utvecklingsbehov

Ordförande *Bjarne Mara*, Sekreterare *Ulrika Wikman*

Diskussion i gruppen behandlade följande:

- Upplever att många förändringar i tolkningen av ekoproduktionsvillkoren kommer ofta. Önskade enhetliga regler när det gäller växtföljden och kraven på utsäde. Information att följ ekoförordningen och att möjligt att avvika från anvisningarna om det finns välgrundade argument. Meinander önskar inte ge alltför detaljrika anvisningar.
- Tidpunkten för granskningarna tog upp och sommargranskningarna önskas fortsätta. Många ansåg det viktigt att en myndighetsperson skulle se grödorna i fält. Ansåg att trovärdighet är bättre då. Meinander informerade att det kommer att bli året om granskningar men tidtabellen är öppen. Granskningen kommer att fokusera riskerna på en ekogård, t.ex. lagerhållning. Gruppen föreslog att ekogranskaren kunde granska flera odlares åkrar samtidigt och på det viset spara både jordbrukarens och ekogranskarens tid. Granskaren skulle ha en gransknings rutt.
- Hanteringen av utsäde, de olika listorna och datum (ekologiskt, allmänt tillstånd på konventionellt eller ansöka om undantagstillstånd) upplevs som styvt och byråkratiskt. Gruppen gav förbättringsförslag hur utsädeslistan skulle bli bättre och mindre gamla utsädespartier skulle vara där. Utsädespartier skulle finnas på listan i 6 månader och därefter tas de automatiskt bort. De överåriga partierna skulle man få bort och finns utsädespartiet fortsättningsvis till försäljning krävs aktivitet av utsädesförsäljaren. En redovisning på de undantagstillstånd som beviljas för användning av konventionellt utsäde i Finland skall redovisas till EU varje år.

- Granskningsprotokollet önskades bli bättre och tydligare. Tydligare vilka grödor som finns i odling och gårdens uppgifter på alla sidor i beslutet.

4.4. Framtidsutsikter för jordbruket i Finland

Deltagare: Ordförande *Jan-Erik Karlsson*, sekreterare *Ann-Sofi Ljungqvist* Ann-Caroline Södergård

Ordförande konstaterade nuläget i dagens Finland; överproduktion på vissa jordbruksprodukter som gör att priserna faller. Man borde hellre producera livsmedel ett med ett litet underskott. Samtidigt är det inhemska jordbruket viktig för samhället t.ex. produktion av mat

Förslag på åtgärder;

- Mångfald i jordbruksproduktionen att föredra och att t.ex. olika produktionsenheter t.ex. producera energigrödor eller oljeväxter. Framtida produktionsinriktningar; Biobränsle, fiberväxter(pappersindustri), oljeväxter
- För att stävja importen så borde vi bli självförsörjande gällande energi och mat
- Vi förädling och sköter försäljning själva dvs mellanhänder bort
- Utveckla gårdsturismen t.ex. konceptet "bo på landet" i Sverige är bra
- Stöd familj jordbruk dvs heltidsbonde för att få stöd